

Llwybrau Cerdded i Ysgolion Rhondda Cynon Taf Asesu

Blaen-cwm a Blaenrhondda i Ysgol Gyfun
Treorci

YMWADIAD CYFFREDINOL:

Cafodd yr adroddiad yma ei baratoi gan Redstart o blaid Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ("y Cleient") ac mae at ddefnydd a budd y Cleient yn unig yn unol â'r cytundeb rhwng y Cleient a Redstart y cafodd gwasanaethau Redstart eu cyflawni oddi tano. Heblaw am atebolrwydd nad oes modd ei eithrio yn ôl y gyfraith, dydy Redstart ddim yn derbyn unrhyw atebolrwydd i unrhyw barti arall mewn perthynas â chynnwys yr adroddiad yma.

Er y cymerwyd gofal wrth lunio'r adroddiad yma, mae'r casgliadau a'r argymhellion sydd ynddo yn seiliedig ar wybodaeth a gafodd ei darparu gan drydydd parti ("Gwybodaeth Trydydd Parti"). At ddibenion yr adroddiad yma, mae Redstart wedi dibynnu ar yr Wybodaeth Trydydd Parti a chymryd yn ganiataol ei bod yn gywir ac yn gyflawn. Nid yw wedi gwirio gwybodaeth o'r fath yn annibynnol at ddibenion yr adroddiad yma. Dydy Redstart ddim yn gwneud unrhyw gynrychiolaeth, gwarant nac ymgymeriad (datganedig neu ymhlyg) yng nghyd-destun Gwybodaeth Trydydd Parti a dydy Redstart ddim yn cymryd nac yn derbyn cyfrifoldeb am ddigonolrwydd, cyflawnrwydd na chywirdeb yr adroddiad yng nghyd-destun yr Wybodaeth Trydydd Parti sy'n sail iddo.

RHYDDID GWYBODAETH:

Mae Redstart yn deall ac yn cydnabod rhwymedigaethau a chyfrifoldebau cyfreithiol yr Awdurdod o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 (y "Ddeddf") ac mae'n llwyr werthfawrogi y gallai fod yn ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu unrhyw wybodaeth sydd ganddo o dan delerau'r Ddeddf.

Cynnwys

1. Cyflwyniad	1
2. Aliniad Polisi	2
3. Gweithdrefnau	4
4. Lleoliad y Safle a Llwybr Cerdded	5
5. Arolygon Cerddwyd / Traffig	19
6. Materion Cymdeithasol	22
7. Data Gwrthdrawiadau	23
8. Trosolwg Llwybrau	24
9. Casgliadau ac Argymhellion	26

1. Cyflwyniad

- 1.1 Mae Redstart wedi cael ei gomisiynu gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf i gynnal asesiad er mwyn pennu argaeledd y llwybr cerdded rhwng y lleoliadau canlynol:
- **Prif Lwybr** – Tafarn Hendrewen, Blaencwm ac Ysgol Gyfun Treorci, Treorci.
 - **Is-lwybr** – Gorsaf Derminws ar gyfer Bysiau Blaenrhondda i Deras Sant Alban (yn ymuno â'r Prif Lwybr).
- 1.2 A siarad yn gyffredinol, bydd llwybr ar gael os yw'n ddigon diogel i ddisgybl gerdded ar ei ben ei hun, neu yng nghwmni oedolyn priodol, gan ddibynnu ar oedran y disgybl. Yn rhan o waith asesu'r llwybr cerdded, bydd asesiad o'r peryglon sy'n wynebu plant a'r rhieni/cynhalwyr sy'n eu hebrwng ar hyd y llwybr rhwng y cartref a'r ysgol angen yn cael ei gynnal.
- 1.3 Bydd asesiadau o'r fath yn dilyn Darpariaethau Statudol Llywodraeth Cymru ar yr Asesiad Risg o Llwybrau Cerdded i'r Ysgol, fel y nodir yn Narpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol Teithio gan Ddysgwyr 2014.

2. Aliniad Polisi

- 2.1 Mae Mesur Teithio gan Ddysgwyr (Cymru) 2008 yn nodi'r fframwaith cyfreithiol y gwneir darpariaethau teithio oddi mewn iddo ar gyfer dysgwyr sy'n teithio o'r cartref i'r ysgol. Ym mis Mehefin 2014, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Ddarpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol Teithio gan Ddysgwyr i gynorthwyo awdurdodau lleol i roi'r Mesur ar waith.
- 2.2 Mae gan awdurdodau lleol ddyletswydd gyfreithiol i asesu anghenion teithio dysgwyr sy'n cerdded i'r ysgol. Mae'r Ddarpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol Teithio gan Ddysgwyr yn galluogi awdurdodau lleol i benderfynu a yw llwybr i'r ysgol 'ar gael' (diogel) i'w gerdded neu'n cael ei ystyried 'ddim ar gael' (anniwel) a'r mesurau diogelu y gellid eu rhoi ar waith i sicrhau bod y llwybr 'ar gael' (yn ddiogel) i'w gerdded neu y gall ddod yn 'ddiogel'.
- 2.3 Mae dogfen Llywodraeth Cymru yn ei gwneud yn ofynnol i'r materion a ganlyn gael eu hystyried wrth asesu llwybr;

Er mwyn i lwybr gael ei ddosbarthu'n un sydd ar gael (diogel) mae angen i'r llwybr fod;

- Yn droedffordd ddigonol barhaus ar ffyrdd sy'n cludo traffig canolog i drwm; **neu**
- "Camau i lawr" ar ffyrdd sydd â llif traffig isel ond llinellau gweld digonol i roi digon o rybudd ymlaen llaw i yrrwyr a cherddwyr; **neu**
- Ar ffyrdd gyda llif traffig isel iawn, dim "camau i lawr", ond digon o linellau gweld da i roi digon o rybudd ymlaen llaw.

Os oes angen croesi ffyrdd, argymhellir bod un o'r mesurau diogelwch canlynol:

- Lloches i gerddwyr; **neu**
- Gwelededd – dylai fod yn ddigon da i ganiatáu i gerbydau stopio'n ddiogel (o ystyried y rheol cyflymder yr 85fed canradd, mae pellteroedd stopio cerbydau fel y rhai a nodir yn Rheolau'r Ffordd Fawr); **neu**
- Digon o fylchau yn llif y traffig a'r llinell weld i ganiatáu digon o gyfleoedd i groesi'n ddiogel; **neu**
- Digon o gyfleusterau croesi (er enghraifft, croesfannau sebra, pelican); **neu**
- Digon o gamau i gerddwyr wrth y goleuadau traffig (gan gynnwys llochesi angenrheidiol); **neu**
- Digon o Hebryngwyr Croesfan Ysgol (pobl lolipop).

- 2.4 Dylid ystyried yr wybodaeth ganlynol fel y manylir yn y ddogfen Teithio gan Ddysgwyr a'i chrynhai isod:
- a) Cyfyngiadau cyflymder o gwmpas neu gerllaw ysgolion;
 - b) Llif traffig dwy ffordd a gofnodir mewn Unedau Ceir Teithwyr (PCUs) - mae llif traffig isel yn cael ei bennu o dan 400 o gerbydau mewn cyfnod o awr, llif traffig canolog rhwng 400 ac 840 a llif traffig trwm dros 840 o gerbydau yr awr. Asesir bod ffordd â llai na 240 o gerbydau yr awr yn ddiogel i'w chroesi, sy'n cyfateb i 1 cerbyd bob 15 eiliad;
 - c) Mae angen dadansoddiad o fylchau mewn traffig am 5 munud yn olynol. Ystyrir bod 4 bwlch o fewn cyfnod o 5 munud o'r fath yn dderbyniol. Ar gyflymder cerdded o 1 metr yr eiliad bydd y rhan fwyaf o bobl yn gallu croesi dwy lôn o draffig trefol arferol mewn 4 i 6 eiliad tra bydd angen bwlch mwy o tua 10 i 12 eiliad ar eraill;
 - d) Hanes gwrthdrawiadau blaenorol am 3 blynedd o leiaf;
 - e) Lled, cyflwr, a gwelededd llwybr troed. Ar ffyrdd â llif traffig isel gellir tybio fel arfer bod llain ymyl y gall plentyn a'r rhiant sy'n ei hebrwng gamu arni pan fydd traffig yn mynd heibio yn darparu llwybr sydd ar gael;
 - f) Lle mae angen croesi ffyrdd, argymhellir y dylid ystyried argaeledd cyfleusterau croesi megis llochesi canolog, croesfannau cerddwyr neu arwyddion traffig;
 - g) Dylid ystyried llifogydd posibl ac, os oes angen, nodweddion diogelwch gan gynnwys arwyddion, goleuadau, rhwystrau diogelwch;
 - h) Unrhyw newidiadau arfaethedig i'r ardal a allai gael effaith ar lwybrau cerddwyr;
 - i) Croesfannau rheilffordd;
 - j) Perygl cymdeithasol a achosir gan unrhyw ymddygiad gwrthgymdeithasol posibl;
 - k) Unrhyw newidiadau i nodweddion y bobl sy'n cerdded y llwybr.
- 2.5 Mae Perygl Cymdeithasol yn agored i ddehongliadau gwahanol ac mae'n oddrychol. O ran mesur perygl cymdeithasol, dylai tystiolaeth fod ar fael i nodi unrhyw beryglon o'r fath.
- 2.6 Wrth gynnal asesiadau risg, argymhellir bod awdurdodau lleol yn gweithio mewn partneriaeth â sefydliadau/asiantaethau sydd ag arbenigedd mewn (gan gynnwys cyfrifoldeb am) fynd i'r afael â pherygl cymdeithasol a'i fesur. Mae gan yr Heddlu neu Swyddogion Cymorth Cymunedol yr Heddlu gyfrifoldeb am droseddu, anhrefn ac ymddygiad gwrthgymdeithasol, tra bod y Byrddau Lleol Diogelu Plant yn gyfrifol am faterion diogelu/amddiffyn plant.
- 2.7 Mae eu cyfranogiad yn cynnwys cyfnewid gwybodaeth, asesu, a rheoli unrhyw risgiau o'r fath. Felly, nid yw Redstart wedi'i gomisiynu i nodi materion yn ymwneud â pheryglon cymdeithasol a achosir gan ymddygiad gwrthgymdeithasol.

3. Gweithdrefnau

3.1 Ymweliad Safle

3.1.1 Cynhaliwyd asesiad safle cerdded i ymchwilio i'r llwybr ac i nodi peryglon / gwaith adfer posibl sydd ei angen er mwyn darparu llwybr cerdded diogel. Cafodd y llwybr ei gerdded ar adegau i ddal amodau traffig arferol yn ystod yr amser yr oedd plant ysgol yn cerdded y llwybr.

3.1.2 Rhestrir isod enghreifftiau o beryglon safle nodweddiadol a fydd yn cael eu hystyried o ganlyniad i'r asesiad cerdded:

- Rhyng-welededd rhwng gyrwyr a cherddwyr, ar hyd y llwybr ac ar gyffyrdd bach;
- Nifer uchel o draffig wrth groesfannau a mathau o gerbydau sy'n defnyddio'r llwybr;
- Cyflwr wyneb y llwybr troed, lled defnyddiadwy, a chysylltedd rhwng llwybrau troed cyfagos;
- Unrhyw ddail sydd wedi gordyfu sy'n rhwystro symudiadau cerddwyr/sy'n culhau'r lled defnyddiadwy;
- Cerbydau'n parcio ar y droedffordd gan achosi rhwystr/gan gulhau'r lled defnyddiadwy.

3.2 Gwybodaeth i'w darparu

3.2.1 Mae'r wybodaeth ganlynol i'w darparu yn rhan o'r asesiad:

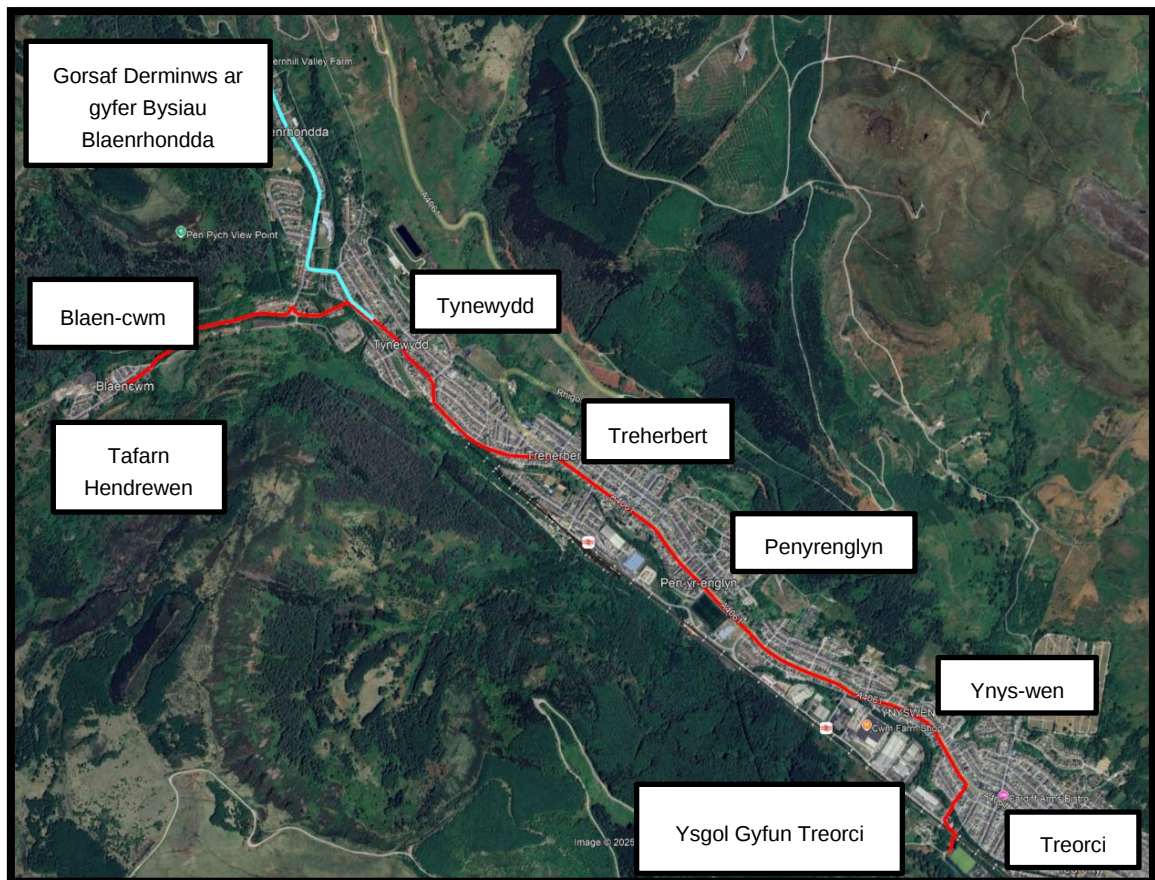
- a) Cynllun yn dangos y llwybrau a aseswyd;
- b) Adroddiad yn nodi peryglon/risgiau posibl ac adferiad posibl ar gyfer pob perygl posibl a nodwyd.

4. Lleoliad y Safle a Llwybr Cerdded

4.1 Trosolwg o'r Llwybr (Prif Lwybr ac Is-lwybr cyfagos)

- 4.1.1 Mae'r **Prif Lwybr** yn dechrau yn Nhafarn Hendrewen, Heol Hendrewen, Blaencwm CF42 5DR i gât gefn Ysgol Gyfun Treorci. Mae **Is-lwybr** arall hefyd wedi'i asesu'n rhan o'r adroddiad, ac mae wedi'i ddangos yn **Nelwedd 4.1** isod.

Delwedd 4.1 – Llwybr 15 – Prif Lwybr ac Is-lwybr i Ysgol Gyfun Treorci (Delwedd ©2024 Airbus)

- **Prif Lwybr** – Tafarn Hendrewen i Ysgol Gyfun Treorci ar hyd, Heol Blaen-y-Cwm, Teras Sant Alban, Stryd Wyndham, Stryd Gwendoline, Stryd Dunraven, A4061 Stryd Biwt, A4061 Stryd Baglan, A4061 Heol Ynyswen, A4061 Stryd Biwt, Stryd Crichton dros bont yr Ysgol i Ystâd Ynyswen a'r rheilffordd.
- **Is-lwybr** – Gorsaf Derminws ar gyfer Bysiau Blaenrhondda i Deras Sant Alban (yn ymuno â'r Prif Lwybr) ar hyd Stryd y Nant, Heol Blaenrhondda, Heol Sant Alban a Theras Sant Alban.

4.2 Prif Lwybr – Tafarn Hendrewen i Ysgol Gyfun Treorci

- 4.2.1 Mae llwybrau troed ar hyd y llwybr yn ddigon llydan i ganiatáu i gerddwyr fynd heibio'i gilydd yn ddidrafferth. Lle mae llwybrau troed yn dod i ben, mae modd i gerddwyr barhau â'u taith trwy groesi i ochr arall y ffordd. Mae disgyblion Uwchradd eisoes yn cerdded o Westy Wyndham ac mae'r llwybrau oddi yma eisoes ar gael ac yn cael eu defnyddio bob dydd. Mae cysylltiadau i ac o Ysgolion Cynradd yn Ysgol Gynradd Pen-Pych, Penynglyn ac Ynys-wen eisoes ar gael ac yn cael eu defnyddio bob dydd.
- 4.2.2 Lle'r oedd angen croesi ffyrdd ymyl, ystyriwyd bod gwrthdaro rhwng cerbydau/cerddwyr yn risg isel.
- 4.2.3 Mae darnau di-dor o droedffordd, gyda chyfleoedd croesi a goleuadau stryd ar ei hyd
- 4.2.4 Darperir cysylltedd rhwng llwybrau troed, ar y cyfan gan groesfannau sebra, signalau traffig a mannau croesi heb eu rheoli eraill. Serch hynny, nodir bod nifer o fân gyffyrdd ar hyd y llwybr lle nad oes mannau croesi diffiniedig yn bresennol.
- 4.2.5 Mae'r llwybr o fewn terfyn cyflymder o 20/30mya, gyda llifau cerbydau i'w gweld yn gymedrol ac roedd nifer y cerddwyr yn isel yn ystod amser yr asesiad.
- 4.2.6 Mewn mannau, mae angen clirio llystyfiant i wella lled y llwybr troed y gellir ei ddefnyddio a gwelededd i gerddwyr.
- 4.2.7 Tynnwyd ffotograffau 4.1 i 4.16 ar hyd y **Prif Lwybr** o Dafarn Hendrewen, Heol Hendre-wen, Heol Blaen-Y-Cwm, Teras Sant Alban, Stryd Wyndham, Stryd Gwendoline, Stryd Dunraven, A4061 Stryd Biwt, A4061 Stryd Baglan, A4061 Heol Ynyswen, A4061 Stryd Biwt, Stryd Crichton i Ystad Ynys-wen a'r bont reilffordd dros y bont i gefn Ysgol Gyfun Treorci.

Ffotograff 4.1 – Troedffordd ogleddol ar hyd y B4522 Heol Blaen-y-Cwm

Ffotograff 4.2 – Dim darpariaethau croesi i gerddwyr/problemau gwelededd posibl ar gyffordd lydan y B4522 Ffordd Blaen Rhondda a Heol Blaen-y-Cwm

Ffotograff 4.3 – Croesfan heb ei rheoli ar Deras Sant Alban ger y gyffordd â B4522 Heol Blaen-y-Cwm

**Ffotograff 4.4 – Croesfan heb ei rheoli ar Deras Sant Alban ger y gyffordd â Theras
Halifax**

Ffotograff 4.5 – Croesfan sebra y tu allan i'r Wyndham ar Ffordd Wyndham

Ffotograff 4.6 – Croesfan wedi'i rheoli â signalau y tu allan i'r siop Premier ar yr A4061 Stryd Biwt

Ffotograff 4.7 – Croesfan sydd ddim yn cael ei rheoli y tu allan i rif 129 Stryd Biwt ar yr A4061

Ffotograff 4.8 – Croesfan sebra gyferbyn â'r maes parcio wrth y porth i Dreherbert ar yr A4061

Ffotograff 4.9 – Croesfan lydan sydd ddim yn cael ei rheoli ar gyffordd Ystad Ynyswen â'r A4061 Stryd Baglan ger Ysgol Gynradd Penynglyn

Ffotograff 4.10 – Croesfan sebra ger cyffordd Heol Ystad Ynyswen â'r A4061 Heol Ynyswen

Ffotograff 4.11 – Parcio ar droedffyrdd ar hyd Stryd Crichton i Ystad Ynyswen

Ffotograff 4.12 – Parcio ar gyfer bysiau ysgol ar hyd Ystad Ynyswen

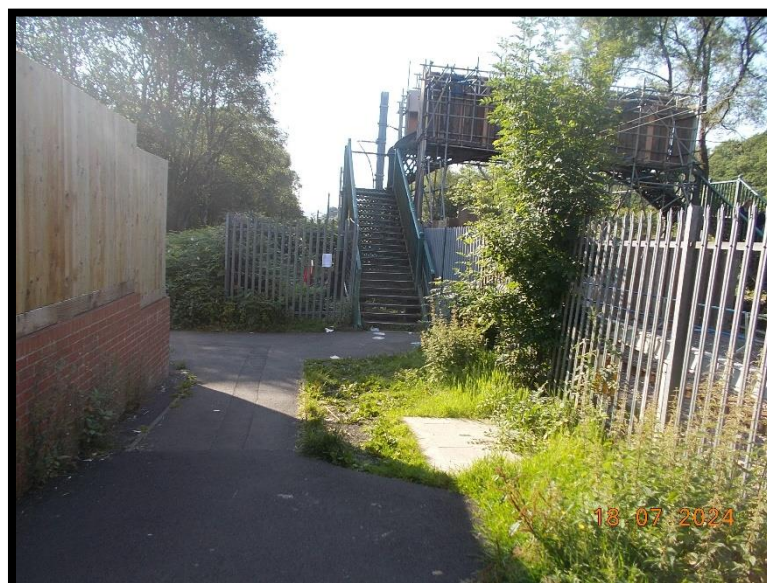
Ffotograff 4.13 – Troedffordd newydd yn y datblygiad tai ar Ystad Ynyswen

Ffotograff 4.14 – Llwybr troed o Ystad Ynyswen i bont droed Tylacoch dros y rheilffordd

Ffotograff 4.15 – Pont droed Tylacoch yn arwain at fynedfa gât gefn Ysgol Gyfun Treorci

Ffotograff 4.16 – Coed yn hongian drosodd ar y lôn gefn sy'n arwain at fynedfa'r gât gefn i Ysgol Gyfun Treorci

4.3 **Is-llwybr** – Gorsaf Derminws ar gyfer Bysiau Blaenrhondda i Deras Sant Alban (yn ymuno â'r **Prif Lwybr**)

- 4.3.1 Mae llwybrau troed ar hyd y llwybr yn ddigon llydan i ganiatáu i gerddwyr fynd heibio'i gilydd yn ddidrafferth. Lle mae llwybrau troed yn dod i ben, mae modd i gerddwyr barhau â'u taith trwy groesi i ochr arall y ffordd. Mae disgyblion Uwchradd eisoes yn cerdded o Westy Wyndham ac mae'r llwybrau oddi yma eisoes ar gael ac yn cael eu defnyddio bob dydd. Mae cysylltiadau i ac o Ysgolion Cynradd yn Ysgol Gynradd Pen-Pych, Penyreglyn ac Ynyswen eisoes ar gael ac yn cael eu defnyddio bob dydd.
- 4.3.2 Lle'r oedd angen croesi ffyrdd ymyl, ystyriwyd bod gwrthdaro rhwng cerbydau/cerddwyr yn risg isel.
- 4.3.3 Mae darnau di-dor o droedffordd, gyda chyfleoedd croesi a goleuadau stryd ar ei hyd. Serch hynny, nodir bod y llwybr troed presennol yn dod i ben yn sydyn wrth bont yr afon ar Stryd y Nant wrth agosáu at Ysgol Gynradd Gymunedol Pen Pych.
- 4.3.4 Darperir cysylltedd rhwng llwybrau troed, ar y cyfan gan groesfannau sebra, signalau traffig a manau croesi heb eu rheoli eraill. Serch hynny, nodir bod nifer o fân gyffyrdd ar hyd y llwybr lle nad oes manau croesi diffiniedig yn bresennol.
- 4.3.5 Mae'r llwybr o fewn terfyn cyflymder o 20/30mya, gyda llifau cerbydau i'w gweld yn gymedrol ac roedd nifer y cerddwyr yn isel yn ystod amser yr aseiad.
- 4.3.6 Mewn manau, mae angen clirio llystyfiant i wella lled y llwybr troed y gellir ei ddefnyddio a gwelededd i gerddwyr.

- 4.3.7 Tynnwyd lluniau 4.17 i 4.25 ar hyd yr **Is-lwybr** o Orsaf Derminws ar gyfer Bysiau Blaenrhondda i Deras Sant Alban trwy Stryd y Nant, Heol Blaenrhondda, Heol Sant Alban a Theras Sant Alban (yn ymuno â'r Prif Lwybr).

Ffotograff 4.17 – Cerbydau'n parcio ar droedffyrdd ar hyd Stryd y Nant

Ffotograff 4.18 – Cerbydau'n parcio ar droedffyrdd ar hyd Stryd y Nant

Ffotograff 4.19 – Diwedd sydyn i'r droedffordd bresennol gyda gwelededd ymlaen cyfyngedig i gerbydau sy'n nesáu at y man croesi posib heb ei reoli

Ffotograff 4.20 – Gwelededd blaen cyfyngedig ar gyfer cerbydau sy'n agosáu at y man croesi posibl heb ei reoli

Ffotograff 4.21 – Man croesi heb ei reoli wrth y fynedfa i Ysgol Gynradd Pen-Pych

Ffotograff 4.22 – Man croesi heb ei reoli gydag ynys lloches i gerddwyr ar gyffordd Heol Sant Alban â Heol Blaenrhondda wrth bont yr afon

Ffotograffau 4.23 a 4.24 – Man croesi heb ei reoli wedi'i rwystro gan barcio ar y stryd ar gyffordd Heol Uchaf Sant Alban a Heol Sant Alban

Ffotograff 4.25 – Dŵr wyneb yn cronni yn y droedffordd ar Deras Sant Alban

5. Arolygon Cerddwyr / Traffig

5.1 Mae Canllawiau Teithio gan Ddysgwyr yn nodi: Lle mae angen croesi ffyrdd, argymhellir y dylid ystyried argaeledd cyfleusterau croesi megis llochesi canolog, croesfannau cerddwyr neu arwyddion traffig. Lle nad oes cyfleusterau croesi, dylai asesiad risg y llwybr ystyried pob croesfan ffordd ofynnol, gan gofio cyflymder a llif traffig, llinellau gweld ac ati.

5.2 Os oes angen croesi ffyrdd dylai fod:

- Digon o fylchau yn llif y traffig a'r llinellau gweld i ganiatáu digon o gyfleoedd i groesi'n ddiogel. Dylai'r dadansoddiad amser bwllch gael ei ddefnyddio lle bo angen **neu**
- Llochesi i gerddwyr **neu**
- Cyfleusterau croesi (e.e. sebra, pelican, pâl ac ati) **neu**
- Cyfnod cerddwyr wrth y goleuadau traffig **neu**

- Hebryngwr Croesfan Ysgol.
- 5.3 Os oes angen croesi ffordd dylai'r gwelededd yn y lleoliad ganiatáu i gerbyd stopio, o ystyried cyflymder yr 85fed canradd (y cyflymder y mae 85% o'r cerbydau'n teithio islaw) o'r llif traffig. Dylid cymryd pellteroedd stopio cerbydau fel y rhai a nodir yn Rheolau'r Ffordd Fawr. Mewn llawer o ardaloedd gwledig, mae'n debygol y bydd angen arfer barn barhaus. Ni all unrhyw feini prawf ddarparu'r holl arweiniad nac atebion i bob sefyllfa bosibl.
- 5.4 Os oes rhaid croesi ffyrdd i ddefnyddio troedffordd neu i wella llinellau gweld, efallai y bydd angen rhoi cyngor ar fannau croesi diogel. Ar rai ffyrdd gwledig efallai na fydd y droedffordd yn barhaus.
- 5.5 Bydd yn rhaid gwneud dyfarniad gwybodus ynghylch argaeledd mannau "cam i lawr".
- 5.6 Gellir asesu pa mor anodd yw croesi safle drwy ystyried nifer y bylchau yn llif y traffig sy'n dderbyniol i gerddwyr. Gall traffig sy'n llifo'n rhydd greu bylchau ar hap ac yn weddol aml, ond mae cyflymderau'n tueddu i fod yn uwch, a byddai angen i fylchau fod yn hirach er mwyn croesi'r ffordd yn ddiogel.
- 5.7 Mae bwlch derbyniol o ran croesi o un ochr y ffordd i'r llall yn amrywio rhwng pob person. Bydd y rhan fwyaf o bobl yn gallu croesi dwy lôn o draffig trefol arferol mewn 4 i 6 eiliad. Efallai y bydd angen bylchau mwy o tua 10 i 12 eiliad ar rai eraill.
- 5.8 Argymhellir bod yr arolwg yn cofnodi nifer y bylchau ym mhob cyfnod o 5 munud sy'n hwy nag amser croesi'r ffordd, gan ddefnyddio un metr yr eiliad fel y cyflymder cerdded. Mae pedwar bwlch ym mhob cyfnod o 5 munud yn dynodi ffordd y gellir ei chroesi heb ormod o oedi. Gallai bylchau hirach fod wedi'u dosbarthu'n fylchau lluosog yn hytrach nag 1 bwlch yn unig.
- 5.9 Mae'r Ddarpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol Teithio gan Ddysgwyr – Mehefin 2014 yn amlinellu'r hyn sydd ei angen wrth asesu Llif Traffig ar Ffyrrdd.
- 5.9.1 **Ystyr llif traffig isel yw ffyrdd sydd â llif traffig o dan 400 o gerbydau mewn cyfnod o awr; llif traffig canolig yw ffyrdd sydd â llif traffig rhwng 400 ac 840 cerbyd yr awr; a llif traffig trwm yw ffyrdd sydd â llif traffig o dros 840 o gerbydau yr awr.**
- 5.9.2 Bydd y rhan fwyaf o bobl yn gallu croesi dwy lôn o draffig trefol arferol mewn 4 i 6 eiliad. Ystyrir bod pedwar bwlch o'r fath o fewn cyfnod o 5 munud yn dderbyniol. Ar gyfer yr adroddiad hwn, rydym wedi defnyddio 6 eiliad a lle mae'r bwlch yn fwy na neu'n hafal i 12 eiliad mae hyn wedi'i gyfrif fel 2 neu fwy o fylchau.
- 5.10 Gyda'r meini prawf uchod mewn golwg, cynhaliwyd arolygon traffig i sefydlu llifoedd, cyflymder yr 85fed canradd a bylchau croesi yn y lleoliadau canlynol:
- 5.10.1 Ffordd fynediad Ystad Ynyswen y tu allan i Ysgol Gynradd Penyreglyn – lleoliad croesi heb ei reoli i gerddwyr er mwyn sicrhau cysylltedd rhwng llwybrau troed cyfagos.

Ffotograff 5.1 – Man croesi heb ei reoli y tu allan i Ysgol Gynradd Penyreglyn

- 5.11 Cynhaliodd Swyddogion Trafnidiaeth Rhondda Cynon Taf gyfrifiadau traffig ar ffordd fynediad Ystad Ynyswen, oherwydd nodwyd bod y ffordd yn mynd yn brysach o draffig yr ystad a'r manau gollwng i Ysgol Gynradd Penyreglyn.
- 5.12 Mae'r Ddarpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol Teithio gan Ddysgwyr – Mehefin 2014 yn amlinellu'r hyn sydd ei angen wrth asesu Llif Traffig ar Ffyrdd.
- 5.12.1 Ystyr llif traffig isel yw ffyrdd sydd â llif traffig o dan 400 o gerbydau mewn cyfnod o awr; llif traffig canolog yw ffyrdd sydd â llif traffig rhwng 400 ac 840 cerbyd yr awr; a llif traffig trwm yw ffyrdd sydd â llif traffig o dros 840 o gerbydau yr awr.
- 5.12.2 Bydd y rhan fwyaf o bobl yn gallu croesi dwy lôn o draffig trefol arferol mewn 4 i 6 eiliad. Ystyrir bod pedwar bwlch o'r fath o fewn cyfnod o 5 munud yn dderbyniol. Ar gyfer yr adroddiad hwn, rydym wedi defnyddio 6 eiliad a lle mae'r bwlch yn fwy na neu'n hafal i 12 eiliad mae hyn wedi'i gyfrif fel 2 neu fwy o fylchau.
- 5.13 Cynhaliwyd cyfrifiadau traffig mewn un lleoliad fel y manylir isod, gyda chyfrifiadau rhwng 08:00 a 09:00 a 15:00 a 16:00. Yn unol â Chanllawiau Teithio gan Ddysgwyr, mae'r cyfnod a gofnododd y traffig mwyaf wedi'i gynnal eto i gadarnhau dibynadwyedd y data:
- 5.13.1 **Lleoliad 1 – Ffordd fynediad Ystad Ynyswen y tu allan i Ysgol Gynradd Penyreglyn – 22/10/2024**
- ❖ **Yn y bore:** 323 cerbyd yr awr, llif traffig isel. Roedd bylchau o 6 eiliad yn ystod pob cyfnod o 5 munud yn amrywio o 16 i 31, gyda chyfanswm o 315 o fylchau dros y cyfnod awr.
 - ❖ **Yn y prynhawn:** 360 cerbyd yr awr, llif traffig isel. Roedd bylchau o 6 eiliad yn ystod pob cyfnod o 5 munud yn amrywio o 9 i 32, gyda chyfanswm o 231 o fylchau dros y cyfnod awr.
- 5.13.2 **Lleoliad 1 – Ffordd fynediad Ystad Ynyswen y tu allan i Ysgol Gynradd Penyreglyn – 25/10/2024**

- ❖ **Yn y prynhawn:** 364 cerbyd yr awr, llif traffig isel. Roedd bylchau o 6 eiliad yn ystod pob cyfnod o 5 munud yn amrywio o 13 i 34, gyda chyfanswm o 270 o fylchau dros y cyfnod awr.

Mae'r llif traffig a'r bylchau yn y lleoliad hwn ar gyfer y bore a'r prynhawn yn bodloni'r meini prawf a amlinellir yn y Canllawiau Teithio gan Ddysgwyr.

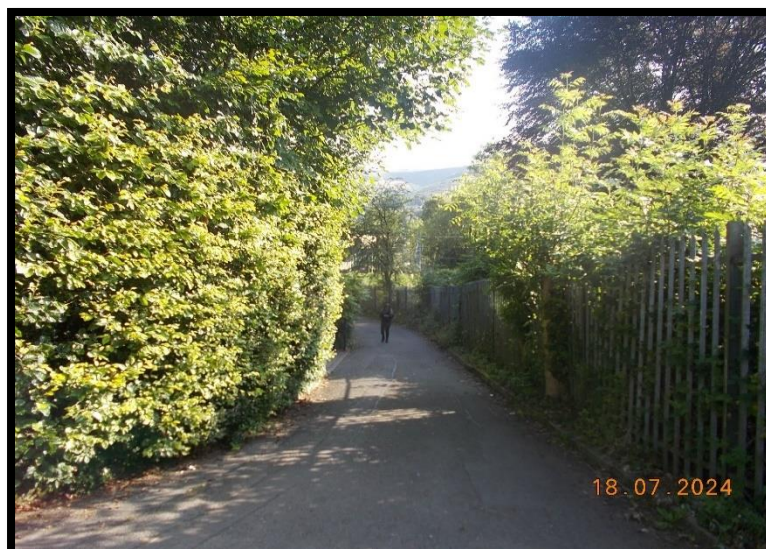
6. Materion Cymdeithasol

- 6.1 Mae darn o droedffordd tua 450 metr o hyd rhwng ardal chwarae Heol Blaen-y-Cwm a Graig-y-Ddelw, **ffotograff 6.1**, sydd heb unrhyw adeiladau yn edrych dros yr ardal na gwyliadwriaeth naturiol, ac eithrio gan draffig sy'n mynd heibio neu gerddwyr eraill. Mae yna hefyd lôn gefn i Ysgol Gyfun Treorci, **ffotograff 6.2**, sydd eto heb unrhyw adeiladau sy'n edrych dros yr ardal na gwyliadwriaeth naturiol, ac eithrio gan gerddwyr eraill. Mae'r ddau lwybr ar gael ac yn cael eu defnyddio bob dydd gan rieni a disgyblion sy'n cerdded yn lleol i Ysgol Gynradd Pen-Pych ac Ysgol Gyfun Treorci ac oddi yno. Byddai'r ardaloedd yma'n elwa o glirio llystyfiant / torri canghennau coed sy'n hongian drosodd i wella profiad i gerddwyr a lefelau goleuo.

Ffotograff 6.1 – Troedffordd Ffordd Blaen-Y-Cwm rhwng y maes chwarae a Graig-y-Ddelw

Ffotograff 6.2 – Lôn gefn yn dynesu at fynedfa gefn Ysgol Gyfun Treorci

- 6.1.1 Efallai y bydd materion eraill nad ydynt yn amlwg o asesiad ar droed, y byddai grwpiau defnyddwyr eraill yn eu nodi. Byddai angen i'r awdurdod lleol ystyried yr agweddau hyn gyda'r Heddlu ac asiantaethau diogelu eraill.

7. Data Gwrthdrawiadau

- 7.1 Ymchwiliwyd i ddata gwrthdrawiadau cerddwyr ar gyfer y 5 mlynedd rhwng 2020 a 2024 (wedi'u dilysu) trwy Crashmap.co.uk a data Gwrthdrawiadau Ffyrdd a Gofnodwyd gan yr Heddlu. Sylwch fod y Ddarpariaeth Statudol a Chanllawiau Gweithredol Teithio gan Ddysgwyr yn ei gwneud yn ofynnol i aseswyr ymgorffori 3 blynedd o hanes gwrthdrawiadau wrth asesu llwybr.
- 7.2 Mae'r data gwrthdrawiadau wedi cael ei ymchwilio yn ystod yr amseroedd y byddai plant ysgol yn cerdded y llwybr i nodi amodau traffig arferol yn ystod yr amser. Mae'r amseroedd hyn wedi'u nodi'n 07:00 – 09:30 ar gyfer taith yn y bore, a 14:30 – 17:00 ar gyfer taith yn y prynhawn.
- 7.3 Nid oedd unrhyw wrthdrawiadau a oedd yn ymwneud â cherddwyr ar hyd yr is-lwybr yn ystod y cyfnod a aseswyd.
- 7.4 Digwyddodd y gwrthdrawiad canlynol ar y **Prif Lwybr** yn ystod y cyfnod a aseswyd:
- 1 gwrthdrawiad difrifol ar yr A4061 Stryd Baglan. Plentyn oedd wedi'i anafu yn y gwrthdrawiad yma. Dyddiad 28/03/2023

8. Trosolwg Llwybr

8.1 Prif Lwybr – Tafarn Hendrewen i Ysgol Gyfun Treorci

8.1.1 Mae'r llwybr o fewn terfynau cyflymder 20/30mya.

8.1.2 Mae troedffyrdd di-dor mewn cyflwr rhesymol ar hyd y llwybr.

8.1.3 Gwelwyd bod coed yn hongian uwchben y droedffordd yn y lleoliadau canlynol:

- Ar hyd llwybr troed gogleddol Heol Blaen-y-Cwm
- Rhannau cynnil o'r droedffordd ar hyd ffordd Ystad Ynyswen
- Y lôn mynediad i'r fynedfa gefn i Ysgol Gyfun Treorci

8.1.4 Mae problemau gwelededd posibl/croesfannau llydan yn y lleoliadau canlynol:

- Problemau gwelededd posibl ar gyffordd Heol Blaen-y-Cwm a Heol Blaenrhondda (ger Graig-y-Ddelw), er y mae modd gwneud y groesfan yn fwy diogel ymhellach i Heol Blaenrhondda yn ei man culaf, lle nodir bod modd gwella gwelededd cerbydau o Heol Blaen-y-Cwm.
- Pellter croesi eang (tua 25 metr wedi'i fesur wrth y llinell ildio) ar gyffordd Heol Ystad Ynyswen a'r A4061 Stryd Baglan (ger Ysgol Gynradd Penyreglyn), er y mae modd gwneud y groesfan yn fwy diogel ymhellach i Ynyswen Road, lle mae pellteroedd croesi yn fyrrach.

8.1.5 Mae goleuadau stryd ar hyd y llwybr.

8.1.6 Mae ymchwiliad i wrthdrawiadau a arweiniodd at farwolaeth cerddwyr am y 5 mlynedd rhwng 2020 a 2024 wedi'i gynnal. Mae'r data'n dangos bod 1 gwrthdrawiad wedi digwydd yn ystod y cyfnod a ddadansoddwyd gan arwain at 1 mân anafiadau i gerddwyr.

8.1.7 Ar ffyrdd ymyl, ystyriwyd bod yr amodau a arsylwyd yn darparu amgylchedd diogel i gerddwyr groesi. Aseswyd bod risg isel o wrthdaro rhwng cerbydau / cerddwyr, a nodwyd bod digon o fylchau croesi i gydymffurfio â Chanllawiau Teithio gan Ddysgwyr. Ar adeg yr ymweliad safle, pan welwyd cerddwyr yn croesi, roeddent yn gallu gwneud hynny heb unrhyw drafferthion.

8.1.8 Mae cyfleusterau croesi wedi'u rheoli yn y lleoliadau canlynol:

- Croesfan Sebra – Y tu allan i Dafarn y Wyndham ar Stryd Wyndham.
- Croesfan Arwyddol – Tu allan i'r fferyllfa ar yr A4061 Stryd Biwt.
- Croesfan Arwyddol – Tu allan i siop Premier ar yr A4061 Stryd Biwt.
- Croesfan Sebra – Tu allan i rif 3 Stryd Eleanor, parcio ar yr A4061 Stryd Baglan.
- Croesfan Sebra – Tu allan i rif 144 ar yr A4061 Heol Ynyswen.

8.1.9 Nid yw eiddo preswyl neu fasnachol yn edrych dros ddwy ran ar hyd y llwybr, ond nodir eu bod yn cael eu defnyddio'n helaeth gan gerddwyr a/neu fod cerbydau sy'n mynd heibio yn edrych drostynt:

- Y rhan o'r llwybr troed tua 450 metr o hyd rhwng ardal chwarae Heol Blaen-y-Cwm a Graig-y-Ddelw.

- Y lôn mynediad i fynedfa gefn Ysgol Gyfun Treorci.

8.2 **Is-llwybr** – Gorsaf Derminws ar gyfer Bysiau Blaenrhondda i Deras Sant Alban, Treorci (yn ymuno â'r **Prif Lwybr**)

8.2.1 Mae'r llwybr o fewn terfyn cyflymder 20/30mya.

8.2.2 Mae troedffyrdd di-dor mewn cyflwr rhesymol ar hyd y llwybr. Serch hynny, mae'r llwybr troed gorllewinol ar hyd Stryd y Nant yn dod i ben yn sydyn wrth y bont wrth ddynesu at Ysgol Gynradd Pen-Pych. Mae potensial ar gyfer croesi heb ei reoli yn y lleoliad yma, lle nodir bod gwelededd ymlaen i gerbydau tua'r gogledd sy'n dod ar hyd Stryd y Nant yn gyfyngedig. Serch hynny, mae gwelededd yn cael ei wella cyn cyrraedd y pwynt yma, gyda lefelau traffig yn cael eu nodi i fod yn isel a bylchau digonol mewn traffig sy'n croesi'r ffordd. Gweler **paragraff 8.2.3** isod.

8.2.3 Mae problemau gwelededd posibl/croesfannau llydan yn y lleoliadau canlynol:

- Problemau gwelededd posibl ar y groesfan heb ei rheoli lle mae'r droedffordd yn dod i ben yn sydyn (gweler paragraff 8.2.2 uchod), sydd â gwelededd ymlaen cyfyngedig i gerbydau tua'r gogledd sy'n dynesu ar hyd Stryd y Nant. Serch hynny, nodir y mae modd gwneud y groesfan yn fwy diogel cyn cyrraedd y pwynt yma, lle mae gwelededd i gerbydau sy'n dod yn cael ei wella.
- Pellter croesi eang (tua 12 metr wedi'i fesur o boptu'r ynys lloches i gerddwyr) ar gyffordd Heol Sant Alban a Stryd y Nant (ger pont yr afon). Serch hynny, nodir y mae modd gwneud y groesfan yn fwy diogel tuag at ganol y bont, lle mae pellteroedd croesi yn fyrrach a lle mae gwelededd i gerbydau yn gwella.

8.2.4 Mae goleuadau stryd ar hyd y llwybr.

8.2.5 Mae ymchwiliad i wrthdrawiadau cerddwyr wedi'i gynnal rhwng 2020 a 2024. Nid oedd unrhyw wrthdrawiadau a oedd yn ymwneud â cherddwyr yn ystod yr amseroedd a aseswyd.

8.2.6 Ar ffyrdd ymyl, ystyriwyd bod yr amodau a arsylwyd yn darparu amgylchedd diogel i gerddwyr groesi. Aseswyd bod risg isel o wrthdaro rhwng cerbydau / cerddwyr, a nodwyd bod digon o fylchau croesi i gydymffurfio â Chanllawiau Teithio gan Ddysgwyr. Ar adeg yr ymweliad safle, pan welwyd cerddwyr yn croesi, roeddent yn gallu gwneud hynny heb unrhyw drafferthion.

8.2.7 Nid oes unrhyw gyfleusterau croesi wedi'u rheoli ar hyd yr Is-llwybr yma.

8.2.8 Nid oes unrhyw feysydd o bryder am ymddygiad gwrthgymdeithasol yn ystod yr ymweliad safle ar hyd yr Is-llwybr.

9. Casgliadau ac Argymhellion

9.1 Prif Lwybr – Tafarn Hendrewen i Ysgol Gyfun Treorci

9.1.1 Mae'r llwybr yn bodloni'r meini prawf ac ystyrir ei fod ar gael i'w gerdded yn unol â chanllawiau Teithio gan Ddysgwyr. Serch hynny, **gellid** ystyried gwelliannau pellach i'r llwybr cerdded i wella amodau ar gyfer defnyddwyr y llwybr. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol:

- Monitro cyflwr coed a dail sy'n hongian. Lle mae coed a/neu ddail yn hongian neu'n ymledu i lwybrau troed, dylid torri'r ardaloedd hyn yn ôl i wella'r lled defnyddiadau, llinellau gweld a gwyliadwriaeth naturiol. Yn ogystal â hyn, dylid symud malurion dail oddi ar lwybrau troed pan fo angen.
- Monitro rhwystrau troedffyrdd. Lle mae lled llwybrau troed yn parhau i gael ei gyfyngu gan geir wedi'u parcio, dylid gweithredu ar y cyd ag Adran briodol y Cyngor / carfanau plismona cymdogaeth leol.

9.2 Is-llwybr – Gorsaf Derminws ar gyfer Bysiau Blaenrhondda i Deras Sant Alban (yn ymuno â'r Prif Lwybr)

9.2.1 Mae'r llwybr yn bodloni'r meini prawf ac ystyrir ei fod ar gael i gerdded yn unol â chanllawiau Teithio gan Ddysgwyr. **Serch hynny, dylid ystyried gwelliannau pellach i'r llwybr cerdded** i wella amodau ar gyfer defnyddwyr y llwybr. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol:

- Monitro manau croesi llwybr troed heb eu rheoli. Lle mae manau croesi troedffordd heb eu rheoli yn parhau i gael eu rhwystro gan geir wedi'u parcio, dylid gweithredu ar y cyd ag Adran briodol y Cyngor / carfanau plismona cymdogaeth leol.
- Ymchwilio i ddarparu man croesi newydd heb ei reoli (palmantau botymog a chyrbau isel) ar Stryd y Nant cyn i'r llwybr troed ddod i ben yn sydyn. Bydd hyn yn arwain cerddwyr i leoliad mwy diogel ac yn gwella cyfleusterau croesi i gerddwyr rhwng y llwybrau troed dwyreiniol a gorllewinol.

9.2.2 Mae'r llwybr yn bodloni'r meini prawf ac ystyrir ei fod ar gael i gerdded yn unol â chanllawiau Teithio gan Ddysgwyr. **Serch hynny, gellid ystyried gwelliannau pellach i'r llwybr cerdded** i wella amodau ar gyfer defnyddwyr y llwybr. Mae'r rhain yn cynnwys y canlynol:

- Monitro rhwystrau troedffyrdd. Lle mae lled llwybrau troed yn parhau i gael ei gyfyngu gan geir wedi'u parcio, dylid gweithredu ar y cyd ag Adran briodol y Cyngor / carfanau plismona cymdogaeth leol.
- Ymchwilio i achos y pyllau dŵr wyneb yn y droedffordd ar Deras Sant Alban a darparu mesurau adfer i sicrhau bod draeniad cadarnhaol yn cael ei gyflawni.

REDSTART

Quest House
St Mellons Business Park
Fortran Rd, St. Mellons
Cardiff
CF3 0EY

www.redstartwales.com

